

Μνήμη, ληστρική ανάπτυξη και φλαμίνγκο. Με άλλα τόσα, τη ξαναφτιάχνεις.



*Οι υποφαινόμενες προτείνουν το παρακάτω άρθρο να διαβαστεί με συνοδεία το *Vajzat e fshatit tim* της Alida Hisku, <https://youtu.be/hNhi16he6Tg>

Ένας από τους πιο σημαντικούς λόγιους της Αλβανίας, ο Φαν Νόλι το 1928 γράφει ίσως το πιο επιδραστικό ποίημα για το αλβανικό έθνος με τίτλο «Στις όχθες των ποταμών» καλώντας ουσιαστικά τον λαό σε ξεσηκωμο απέναντι στους ξένους δυνάστες. Πώς το κάνει όμως; Εξυμνώντας όχι μόνο το σθένος και την πυγμή του αλβανικού λαού αλλά χρησιμοποιώντας παραβολικά τα ποτάμια που διασχίζουν την χώρα όπως τα ποτάμια Βιόσα, Σεμάνι, Δρίνο που «φουσκώνουν και κοκκινίζουν». Το ποίημα αυτό το γνωρίζουν σχεδόν όλες όσες έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην Αλβανία, πρόκειται για την επική σκηνή στο αντιφασιστικό έργο «Οι παπαρούνες στους τοίχους» μια ταινία-θεσμός του αλβανικού σοσιαλιστικού ρεαλισμού, όπου ο κομμουνιστής αντιστασιακός δάσκαλος σε ορφανοτροφείο της εποχής του βασιλιά Ζόγκου, το ερμηνεύει με πάθος και εισάγει τα πρώτα στιγμάτα αντιστασιακής συνείδησης στους μαθητες του. Από αυτήν την αναπαράσταση οριακά το γνωρίζουμε κι εμείς, τα παιδιά μεταναστών της πρώτης γενιάς. Γιατί όμως τα λέμε όλα αυτά; Γιατί έχει μια σημασία να αναγνωρίσουμε την σύνδεση του αλβανικού λαού με τη γη του, ειδικά τις τεσσερισήμιση δεκαετίες που διήρκεσε το χοτζικό καθεστώς.

Οι γονείς μας και οι παππουδες μας ξέρουν απ' έξω όλα τα ποτάμια, τις λίμνες, τις πόλεις και τα χωριά της Αλβανίας. Ήξεραν τι παράγει η κάθε επαρχία, τι βιομηχανίες έχει, και ποιο προϊόν είναι το σήμα κατατεθέν. Σχεδόν όλες και όλοι ξέρουν τα βασικές αρχές του πως να φροντίζεις την γη και αυτό δεν αποτελεί απλώς προϊόν καλής διδασκαλίας της Οικιακής Οικονομίας αλλά μεταξύ άλλων και στην συμμετοχή στα *aksionet e rinisë*, δηλ. τις εκστρατείες εθελοντικής εργασίας της νεολαίας ως μηχανισμός του σοσιαλιστικού κράτους να ολοκληρωσει εργασίες σε κομμάτια γης όπως αναδασώσεις, διανοίξεις δρόμων, αρδευτικά έργα, δεντροφυτεύσεις κ.α. Η λατρεία της φύσης φυσικά εκτεινόταν και σε όλες τις εκφάνσεις του λαϊκού πολιτισμού, από τραγούδια που υμνούν την γη ως πλουτοπαραγωγική πηγή, τις εργάτριες τις ως ηρωίδες, αλλά και στην ζωγραφική και την γλυπτική με αντίστοιχα έργα. Όλα αυτά τα αναφέρουμε για να τονίσουμε ίσως την αντίθεση της σχέσης των ανθρώπων της Αλβανίας με την γη τότε και τώρα.

Έχει τουλάχιστον πέντε χρόνια που η Αλβανία και κυρίως οι παραθαλάσσιες περιοχές της κωδικοποιούνται από μεγάλες αγγλικές εφημερίδες ως “παρθένες παραλίες” με clickbait τίτλους

όπως: “Οι Μαλδίβες της Ευρώπης” 3 ώρες μόνο μακριά. Το ερώτημα δεν είναι γιατί διαμαρτύρονται οι Αλβανοί πολίτες αλλά να συνεξεταστεί και η συγκεκριμένη χρονική στιγμή που αυτή η διαμαρτυρία εκφράζεται, όπως επερωτά και ο E. Dusha στο άρθρο του με τίτλο “Γιατί τώρα;”. Καθώς οι αλγόριθμοι μας πλημμυρίζουν με reels και φωτογραφίες μιας πολύ δυναμικής και νεανικής εξέγερσης στην Αλβανία, έχει αξία να τοποθετήσουμε τις εξελίξεις αυτές σε ένα συνεχές γεωπολιτικών ισορροπιών και τεκταινόμενων.

Μετά την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, το μετακομμουνιστικό αλβανικό κράτος, κατά τη διάρκεια αλλά και ως αποτέλεσμα μιας βίαιης νεοφιλελευθεροποίησης, μετατόπισε ριζικά τον άξονα της εξωτερικής του πολιτικής. Η απόλυτη απομόνωση και ο αντι-ιμπεριαλιστικός λόγος της περιόδου Χότζα - που ιστορικά ταυτιζόταν με την παλαιστινιακή πλευρά - έδωσαν τη θέση τους σε μια μονοσήμαντη και ακλόνητη προσήλωση στη Δύση. Η απόλυτη ταύτιση με την Ουάσιγκτον και το NATO αποτέλεσε μια συνειδητή και μεθοδευμένη γεωπολιτική επιλογή. Η επιλογή αυτή εργαλειοποιήθηκε από τις εγχώριες ελίτ ως το βασικότερο μέσο για τη διεθνή τους αναγνώριση, την εδραίωση της εξουσίας τους και την απόκτηση διπλωματικού βάρους στην εύθραυστη περιοχή των Βαλκανίων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Αλβανία ανέπτυξε μια εξωτερική πολιτική που συχνά χαρακτηρίζεται από έναν έντονο «γεωπολιτικό συναλλακτισμό», όπου η στήριξη συγκεκριμένων συμφερόντων λειτουργεί ως πολιτικό νόμισμα για την εξασφάλιση της δυτικής εύνοιας. Αυτή η τάση αποτυπώνεται με γλαφυρό τρόπο στο διπλωματικό πεδίο των τελευταίων ετών. Η Αλβανία, υπό τη διακυβέρνηση του Έντι Ράμα, επιλέγει συστηματικά την αποχή από τα κρίσιμα ψηφίσματα του ΟΗΕ για ανθρωπιστική κατάπαυση του πυρός στη Γάζα, ενώ παράλληλα θεσμοθετεί τους δεσμούς αυτούς στο εγχώριο κοινοβούλιο, εργαλειοποιώντας την προστασία των Εβραίων κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ευθυγράμμιση αυτή, ωστόσο, μεθοδεύεται βαθύτερα μέσα από μια ραγδαία οικονομική, χρηματοπιστωτική και στρατιωτική διείσδυση του ισραηλινού κεφαλαίου στη χώρα. Οι ισραηλινές εισαγωγές καταγράφουν εκρηκτική άνοδο, ενώ ισραηλινά κεφάλαια εισέρχονται δυναμικά στο αλβανικό τραπεζικό σύστημα μέσω νέων ψηφιακών πλατφορμών. Η στενή αυτή σχέση έχει προκαλέσει και τη διεθνή κριτική οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς έρευνες κατατάσσουν την Αλβανία μεταξύ των χωρών που προμηθεύουν με καύσιμα το Ισραήλ κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας του παλαιστινιακού λαού, εγείροντας σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με το διεθνές δίκαιο. Ο πιο δομικός, όμως, πυλώνας είναι η στρατιωτική και τεχνολογική σύμπραξη των δύο κρατών. Η αρχική συνεργασία στην κυβερνοασφάλεια μετατράπηκε γρήγορα σε μια ευρεία αμυντική συμμαχία, η οποία περιλαμβάνει εξοπλιστικά συμβόλαια εκατομμυρίων για την προμήθεια drones και οπλικών συστημάτων από ισραηλινούς αμυντικούς κολοσσούς (όπως η Elbit Systems), σχέδια για εγχώρια συμπαραγωγή και τη διοργάνωση διμερών τεχνολογικών συνόδων στα Τίρανα.

Ο Αλβανός πρωθυπουργός έχει οικοδομήσει την ηγεμονία του πάνω στην υπόσχεση ότι είναι ο ηγέτης που θα εξασφαλίσει την είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τοποθετώντας την Αλβανία στον παγκόσμιο χάρτη μέσω μιας θεαματικής, βιτρινικής τουριστικής ανάπτυξης. Μέσα από την απόλυτη

ευθυγράμμισή του με τα δυτικά γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, η παραχώρηση των προστατευόμενων ακτών στον Τζάρεντ Κούσνερ ή η διπλωματική σιωπή για τη Γάζα παρουσιάζονται από τα Τίρανα ως το αναγκαίο τίμημα για το ευρωπαϊκό διαβατήριο ή/και την εύνοια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Η νεανική εξέγερση του 2026 φέρνει στην επιφάνεια τις εσωτερικές αντιφάσεις αυτής ακριβώς της στρατηγικής. Οι μαζικές διαμαρτυρίες της «Εξέγερσης των Φλαμίνγκο» ενάντια στο τουριστικό real estate project των 1,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων του Τζάρεντ Κούσνερ στη λιμνοθάλασσα της Βιόσα-Νάρτα και τη νήσο Σαζάν, δεν αποτελούν μια απλή περιβαλλοντική διαφωνία. Είναι μια άμεση σύγκρουση με το μοντέλο διακυβέρνησης του Έντι Ράμα, ο οποίος εργαλειοποιεί τη δημόσια γη και τα προστατευόμενα οικοσυστήματα ως γεωπολιτικά ανταλλάγματα για να αγοράσει πολιτική ασυλία και διεθνή νομιμοποίηση από τις δυτικές ελίτ.

Έτσι, το σύνθημα της αλβανικής κοινωνίας "Shqipëria nuk është në shitje" (Η Αλβανία δεν είναι προς πώληση) αποκτά και γεωπολιτικό χαρακτήρα. Αμφισβητεί άμεσα το μετακομμουνιστικό consensus των πολιτικών ελίτ, το οποίο υπαγορεύει ότι η χώρα πρέπει να υπομένει την εσωτερική λεηλασία, την οικονομική εξάρτηση και την εκχώρηση της κυριαρχίας της ως το αναγκαίο «τίμημα» για να γίνει αποδεκτή από το δυτικό status quo.

35 χρόνια αποτυχίες: “η επιτυχία της αποτυχίας με έχει τρελάνει”

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις και τα διεθνή τεκταινόμενα όμως δεν οδήγησαν ως τέτοια με γραμμικό τρόπο στις πολύ μαζικές διαδηλώσεις που βλέπουμε να εξελίσσονται στην Αλβανία. Αντιθέτως, η μετάβαση του αλβανικού κράτους στη δημοκρατία έχει διαγράψει μια 35ετία γεμάτη αντιφάσεις. Η βίαιη μετάβαση της χώρας γέννησε ένα ‘βαλκάνιο ιδιότυπο’ νεοφιλελευθερισμού που, ενώ παράγει δομική εξαθλίωση και κοινωνική αποστράγγιση για τη βάση, βαφτίζεται από τις διεθνείς αγορές και τις εγχώριες ελίτ ως ένα υποδειγματικό success story νεοφιλελεύθερης προσαρμογής.

Με αφετηρία τις αρχές της δεκαετίας του '90 με το βίαιο σοκ της αποβιομηχάνισης, η ολοκληρωτική διάλυση της παραγωγικής βάσης μετέτρεψε άμεσα τον πληθυσμό σε φτηνό, εξαγωγίμο εργατικό δυναμικό προς τη Δύση, καθιστώντας τη μετανάστευση τη μοναδική κοινωνική βαλβίδα αποσυμπίεσης. Αυτή η άναρχη μετάβαση προσέκρουσε νομοτελειακά στα τεκταινόμενα του 1997. Η κατάρρευση των «πυραμίδων» - ενός παρατραπέζικου συστήματος που γιγαντώθηκε με την ανοχή της κυβέρνησης του Σαλί Μπερίσα - εξαέρωσε τις οικονομίες μιας ολόκληρης γενιάς. Η χώρα οδηγήθηκε σε ένοπλη εξέγερση, στην πλήρη διάλυση του κρατικού μηχανισμού και σε μια ανθρωπιστική κρίση που άφησε πίσω της πολλούς νεκρούς και μια βαθιά κοινωνική καχύποψια απέναντι στους θεσμούς.

Αυτή η διαδικασία άναρχης νεοφιλελευθεροποίησης είναι γλαφυρή μέσα από τα νομοθετήματα που αφορούν το καθεστώς ιδιοκτησίας της γης στην Αλβανία. Πιο συγκεκριμένα:

Τον Ιούλιο του 1991 εισάγεται ο αρχικός **νόμος 7501** ως γρήγορη λύση αποφυγής της πείνας, εξέγερσης και ως λύση στην πρόσφατη διάλυση των κολεκτίβων (κυρίως γεωργικών συνεταιρισμών).

Η γη μοιράζεται και διανέμεται στις οικογένειες που ζούσαν και δούλευαν σε αυτήν, αλλά με έναν πολύ συγκεκριμένο περιορισμό: τη χρήση της και μόνο. Απαγορεύεται αυστηρά η αγοραπωλησία ενώ ένας επιπλέον περιορισμός ήταν ότι αν αυτή η γη παρέμενε παραπάνω από έναν χρόνο ακαλλιέργητη το κράτος είχε το δικαίωμα να την πάρει πίσω. Παράλληλα χιλιάδες οικογένειες διέθεταν ιστορικούς τίτλους ιδιοκτησίας από το 1944, οι οποίες με την πτώση του καθεστώτος και την αναδιανομή της γής ήλπιζαν με αυτούς να επανακτοχυρώσουν στο όνομά τους τα κτήματα των προγόνων τους.

Το 1995 (Νόμοι 7715 & 8053), κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Μπερίσα, ο νόμος αναθεωρείται, στην προσπάθεια να ενταχθεί η χώρα όσο το δυνατόν γρηγορότερα στο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς. Η “χρήση” γίνεται “ιδιοκτησία” και η απαγόρευση της αγοραπωλησίας ως δικλείδα ασφαλείας αίρεται. Πλέον οι οικογένειες που ζουν και δουλεύουν στην γη, γίνονται “νόμιμοι ιδιοκτήτες” με δικαίωμα πλήρους εκμετάλλευσης της κατα βούληση (πώλησης, μεταβίβαση, οικοδόμηση). Το πιο σημαντικό σημείο όμως είναι πως για την “μη διανεμηθείσα δημόσια γη” - τα δάση, οι παρθένες παραλίες, τα νησιά, οι πρώην στρατιωτικές περιοχές κ.α. - δηλαδή περιοχές είτε υψηλής περιβαλλοντικής αξίας είτε γεωπολιτικής σημασίας, το κράτος ήταν ο οριστικός ιδιοκτήτης.

Οι δεκαετίες του 2000 και 2010 θεσμοθέτησαν τον ληστρικό καπιταλισμό. Το εγχώριο “γκρίζας προέλευσης” κεφάλαιο (λαθρεμπόριο, οργανωμένο έγκλημα) ωρίμασε, συμμετείχε με το διεθνές και επέβαλε ένα καθεστώς «αιχμαλωτισμένου κράτους» (state capture). Τα πολιτικά κόμματα, ενσωματώνοντας οργανικά εκπροσώπους αυτού του εγκληματικού και κατασκευαστικού κεφαλαίου, ανταγωνίστηκαν σε υποχωρητικότητα, προσφέροντας φοροαπαλλαγές, τουριστικές υποδομές και «γη με ένα ευρώ».

Ενώ έχουν δημιουργηθεί παράλληλα καθεστώτα για την διαχείριση του ζητήματος: κτηματολόγιο, αποκατάσταση παλιών ιδιοκτητών, Εθνική Υπηρεσία Χωροταξικού Σχεδιασμού, το **2015** ψηφίζονται **δύο νόμοι** που αλλάζουν εντελώς το τοπίο. Ο **“Νόμος για τις αποζημιώσεις”** που αφορούσε τους ιδιοκτήτες με τους ιστορικούς τίτλους από το 1944, ο οποίος όμως είχε έναν πολύ σοβαρό “λάκκο”: τον τρόπο που το κράτος κοστολογούσε την γη για να την αποζημιώσει. Το κράτος αποζημιώνει με βάση την τιμή που η γη είχε πριν την κατάσχεση του το 1944. Ο **νόμος για τους “Στρατηγικούς Επενδυτές”** ουσιαστικά δίνει το ελεύθερο στο κράτος και την εκάστοτε κυβέρνηση να προχωρά σε fast track παραχώρηση δημόσιας γής σε ξένα και ντόπια funds και ολιγάρχες. Εδώ δεν έχει κάποιο “λάκκο η φάβα”, για την ακρίβεια δεν υπάρχει καν φάβα, μόνο λάκκος.

Πλέον, ο ίδιος ο αλβανικός λαός, ο οποίος έχει κληθεί τα τελευταία 35 χρόνια να διαχειριστεί τις δημογραφικές, πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες των μαζικών μεταναστεύσεων από την Αλβανία προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ καθώς και τις συνέπειες μιας συστηματικής διάρρηξης του κοινωνικού της ιστού, φαίνεται να αμφισβητεί ευθέως το μοντέλο της “υποτελούς ανάπτυξης” που μετατρέπει τις ίδιες τις Αλβανίδες σε πολίτιδες δεύτερης κατηγορίας στον ίδιο τους τον τόπο ενώ την ίδια στιγμή τις ωθεί με μαθηματική ακρίβεια στη μετανάστευση, καθιστώντας τη ως τη μόνη εναπομείνασα πράξη αξιοπρέπειας.

Για όσες μεγαλώσαμε στην από εδώ πλευρά του φράχτη και συγκεκριμένα των υποφαινόμενων, οι κυρίαρχες αναπαραστάσεις της χώρας καταγωγής μας συγκροτούν μια Αλβανία που συστηματικά και για όσα χρόνια λείπουμε από εκεί εξαθλιώνεται, φτωχοποιείται, δημογραφικά γερνάει και πληθυσμιακά λιγοστεύει - όλα απότοκα της βίαιης νεοφιλελευθεροποίησης της, της ίδιας διαδικασίας η οποία συστηματικά οδήγησε μια ολόκληρη γενιά στην αναζήτηση νέων πατρίδων. Ο Έντι Ράμα, πράγματι, την τοποθέτησε ξανά στους χάρτες των ψηφιακών αλγορίθμων με ένα νέο branding: “οι Μαλδίβες της Ευρώπης”, οι τελευταίες παρθένες παραλίες και ανέγγιχτα βουνά της Ευρώπης, σαν έτοιμα από καιρό για επενδύσεις.

Αυτές τις ημέρες που οι δρόμοι των Τιράνων πλημμυρίζουν από ποτάμια κόσμου, το σύνθημα “Νέα Αλβανία” (*Shqipëria e re*) ακούγεται δυνατά από τις δυναμικές διαδηλώτριες, τα μικρά παιδιά με φλαμίνγκο ζωγραφισμένα στα πρόσωπά τους μέχρι τους παππούδες και τις γιαγιάδες με βουρκωμένα μάτια γεμάτα συγκίνηση για το παρελθόν και το μέλλον της χώρας. Θα τολμήσουμε να ισχυριστούμε όμως ότι η “Νέα Αλβανία” εκφράζει την ελπίδα αλλά και την ανάγκη για μια ριζική αλλαγή, για μια πραγματικά διαφανή και υπεύθυνη διακυβέρνηση, αλλά και για θεσμούς που θα βρίσκονται στην υπηρεσία των πολιτών και όχι των συμφερόντων της ολιγαρχίας.

Η εικόνα των μαζικών διαδηλώσεων από τα Τίρανα, το Ντούρς, τη Βλόρα μας γεμίζουν ελπίδα και συγκίνηση κυρίως γιατί τοποθετούν ξανά στους δικούς μας χάρτες μια δυνατότητα. Τη δυνατότητα μιας ολόκληρης γενιάς που ενώ όλα της λένε ότι μοναδικό εισιτήριο για την αξιοπρέπεια είναι το να σκύψει το κεφάλι και να δουλέψει αρκετά ώστε να μπορέσει να μεταναστεύσει σε κάποια ευρωπαϊκή μητρόπολη, εκείνη μπορεί και σηκώνει το κεφάλι και με τρεμάμενη φωνή μπροστά σε μια κάμερα ενός τοπικού καναλιού δηλώνει ότι η γη αυτή ανήκει σε εμάς και όχι στον Τζάρεντ Κούσνερ. Κυρίως, μας συγκινεί η βούληση της γενιάς αυτής να συνεχίσει να μιλάει “*ακόμη και όταν θα τρέμει το σώμα της, ακόμη και όταν θα τρέμει η φωνή της*”.

*Η φωτογραφία που συνοδεύει τη δημοσίευση είναι του [Aristotel Nikoli](#)

Σημειώσεις

Το ποίημα «Anës lumenjve» («Στις όχθες των ποταμών») του Fan Noli γράφτηκε το 1928, κατά την περίοδο της πολιτικής του εξορίας μετά την ανατροπή της κυβέρνησής του το 1924 από τον Ahmet Zogu.

Η ταινία «Οι παπαρούνες πάνω στους τοίχους» (αρχ. τίτλος «Lulekuqet mbi mure») αποτελεί αλβανική κινηματογραφική παραγωγή του 1976 σε σκηνοθεσία του Dhimitër Anagnosti. Πρόκειται για δραματική ταινία παραγωγής της «Kinostudio Shqipëria e Re», με θεματική που σχετίζεται με την παιδική ηλικία και τις κοινωνικές συνθήκες κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

ON THE ALBANIAN PROTESTS: WHY NOW? Άρθρο του Elton Dusha:

<https://peizazhe.com/2026/06/07/on-the-albanian-protests-why-now/>

Φράχτης = (shq.) Gardhi. Στα αλβανικά ο «φράχτης» αποδίδεται ως gardh. Η φράση *Nga cila anë e gardhit je?* («Από ποια πλευρά του φράχτη είσαι;») αποτελεί ευρέως χρησιμοποιούμενη έκφραση στον αλβανικό δημόσιο λόγο τις τελευταίες ημέρες· η αναφορά στον «φράχτη» εδώ συνιστά έναν διακριτικό φόρο τιμής σε αυτήν.

Αναφ. στα λόγια της νεαρής Brunela Mërtiri, διαδηλώτρια και κάτοικος της περιοχής Svërnec που έγινε κεντρική φιγούρα του κινήματος.